

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Petra Příhody v právní věci žalobce: **M., s. r. o.**, zastoupeného advokátkou JUDr. Vlastimilou Kaufmannovou, se sídlem Pod sokolovnou 692/11, Praha 4, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2003, sp. zn. 5 Cad 3/2003,

t a k t o:

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Městského soudu v Praze, kterým soud zamítl žalobu proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení Praha, pracoviště Ústí nad Labem (dále jen „žalovaná“) ze dne 27. 9. 2001, č. j. 38/2001/Š. Citovaným rozhodnutím žalovaná zamítla odvolání a potvrdila rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení v Litoměřicích ze dne 24. 7. 2001, č. j. 20/121/01, kterým byla stěžovateli uložena povinnost zaplatit dlužné pojistné včetně penále ve výši 141 637 Kč.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a namítá tak nesprávné posouzení právní otázky, konkrétně nesprávný výklad ustanovení zákoníku práce týkajících se dohod o pracovní činnosti a zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců a zákona č. 589/1992 Sb., o pojištění na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Stěžovatel tvrdí, že Okresní správa

v Litoměřicích při provádění kontroly pojistného v červenci 2001 nesprávně posoudila uzavírané dohody o pracovní činnosti. V daném případě totiž konkrétní okolnosti byly takové, že stěžovatel zajišťuje rovněž poradatelskou službu na výstavišti, jejíž délka odvisela od požadavku vystavovatelů. Protože výstavy trvaly nejdéle sedm dnů a o konání akce se stěžovatel dozvěděl nejdříve čtyři dny předem a předmětnou činnost vykonávali důchodci, za které hradí sociální pojištění stát, jednalo se prokazatelně o příležitostné, jednorázové a nahodilé zaměstnání, trvající nejdéle sedm dnů. Protože žádný zákon nestanoví, za jaké zúčtovací období smí být dohoda uzavírána, nelze tuto skutečnost přičítat k tíži stěžovatele. Stěžovatel se tak domnívá, že zmíněné dohody o pracovní činnosti nezakládají povinnost odvádět pojistné podle ustanovení § 3 zákona č. 589/1992 Sb. a platební výměr na dlužné pojistné včetně penále byl proto vydán neprávem.

Proto stěžovatel navrhuje napadený rozsudek městského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

V projednávané věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního a soudního spisu především konstatuje, že ve dnech 4. 7. 2001, 9. 7. 2001 a 24. 7. 2001 byla u stěžovatele provedena kontrola pojistného, provádění nemocenského pojištění a plnění úkolů v důchodovém pojištění, kterou bylo zjištěno (viz protokol č. 121/01), že stěžovatel v roce 2001 uzavíral se zaměstnanci dohody o pracovní činnosti na dobu maximálně sedm kalendářních dnů po sobě jdoucích. Tyto smlouvy byly uzavírány opakovaně, zpravidla každý měsíc, a zúčtované mzdy dosáhly započitatelného příjmu pro odvod pojistného.

Okresní správa sociálního zabezpečení v Litoměřicích (dále též „OSSZ“) shora označeným platebním výměrem ze dne 24. 7. 2001 stěžovateli uložila povinnost uhradit dlužné pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, zjištěné za kontrolované období od 1. 5. 2000 – 31. 5. 2001 ve výši 130 395 Kč a penále ve výši 11 242 Kč.

Žalovaná citovaným rozhodnutím ze dne 27. 9. 2001 zamítla odvolání proti uvedenému rozhodnutí OSSZ, když v odůvodnění rozhodnutí především konstatovala, že pracovní právní vztah sjednaný na dobu nepřesahující sedm kalendářních dnů po sobě jdoucích je vymezen v ustanovení § 6 zákona č. 54/1956 Sb. jako příležitostné zaměstnání, které je dle ustanovení § 5 písm. d) stejného zákona vyňato z nemocenského pojištění. Za příležitostné zaměstnání se považuje zaměstnání, které je nahodilé, jednorázové a nemá trvat déle než sedm kalendářních dnů po sobě jdoucích, přičemž započitatelný příjem nedosahuje ani 400 Kč za kalendářní měsíc (§ 15 odst. 1 cit. zákona). Aby zaměstnání mělo charakter příležitostného zaměstnání, postačí splnění jedné z uvedených podmínek. V daném případě stěžovatel v roce 2001 uzavřel se zaměstnanci dohody o pracovní činnosti, a to opakovaně a s výdělkem přesahujícím 400 Kč. Protože tedy předmětné dohody byly uzavírány opakovaně, jednalo se o obcházení zákona, a povinnost odvádět pojistné ve smyslu citovaných zákonných ustanovení dána byla.

Městský soud v Praze napadeným rozsudkem zamítl žalobu proti citovanému rozhodnutí žalované. Shledal totiž, že stěžovatelem uzavírané dohody o pracovní činnosti nelze považovat za dohody zakládající příležitostné zaměstnání, neboť příjem zaměstnanců dosáhl částky 400 Kč za kalendářní měsíc (§ 6 odst. 2 zákona č. 54/1956 Sb.). Při hodnocení toho, zda předmětné dohody zakládaly nahodilé jednorázové zaměstnání ve smyslu

odst. 1 cit. ustanovení, vycházel soud z toho, že pokud se zaměstnání s určitou běžností opakuje, vylučuje tato skutečnost jeho nahodilost a jednorázovost. Pojem „nahodilé jednorázové zaměstnání“ není právním řádem definován a není proto ani stanoveno, kolikrát do roka smí zaměstnavatel s pracovníky dohodu o pracovní činnosti uzavřít, proto také nelze dovodit, že pro naplnění předmětného pojmu postačuje, jestliže nedojde k opakovanému uzavření dohod v rámci jednoho kalendářního měsíce. Otázku, zda jde o zaměstnání příležitostné či o zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění, je nutno hodnotit podle okolností konkrétního případu. V této věci však je zřejmé, že stěžovatel se zaměstnanci předmětné dohody uzavíral opakovaně a zpravidla téměř každý měsíc. Proto se nejednalo o příležitostné jednorázové zaměstnání nezakládající účast na nemocenském pojištění ve smyslu citovaných ustanovení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Předně je nutno uvést, že stěžovatel uplatnil kasační důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., když namítá nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. V souladu s citovaným ustanovením § 109 s. ř. s. se proto Nejvyšší správní soud v dalším omezil toliko na přezkum právního posouzení předmětných otázek v předchozím řízení, když neshledal existenci zmatečnosti soudního řízení ani vady, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, příp. nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku ve smyslu odst. 3 citovaného ustanovení.

Při právním posouzení projednávané věci Nejvyšší správní soud vycházel zejména z ustanovení § 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 54/1956 Sb., podle něhož jsou podle tohoto zákona pojištění zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti, pokud splňují podmínky stanovené pro účast na nemocenském pojištění a jsou činní v ČR. Podle ustanovení § 5 písm. d) cit. zákona jsou z pojištění vyňati zaměstnanci, kteří vykonávají pouze příležitostné zaměstnání. Příležitostné zaměstnání je v ustanovení § 6 stejného zákona definováno jako nahodilé jednorázové zaměstnání, které podle ujednání nemá trvat a ani netrvalo déle než sedm kalendářních dnů po sobě jdoucích. Za příležitostné se dále považuje zaměstnání, jehož obsahem je pouze pracovní činnost malého rozsahu, tj. zejména zaměstnání, v němž započitatelný příjem nedosahuje ani 400 Kč za kalendářní měsíc.

Na základě shora konstatované zákonné úpravy soud dospívá k následujícím závěrům:

Především je zřejmé, že působnost zákona č. 54/1956 Sb. se vztahuje na všechny zaměstnance činné na základě dohody o pracovní činnosti s taxativně stanovenými výjimkami [viz rovněž § 3 odst. 1 písm. c) bod 2. zákona č. 589/1992 Sb.]. Tyto výjimky je přitom nutno vykládat zužujícím způsobem a tak, aby nebyl zpochybňován samotný smysl a účel citovaného zákona. Zejména nemohou být výjimky vykládány způsobem in fraudem legis. Z citovaných ustanovení je dále patrné, že legální pojem „příležitostné zaměstnání“ se vztahuje k případu naplnění alternativních podmínek: buď se jedná o nahodilé jednorázové zaměstnání, které netrvá déle než sedm kalendářních dnů po sobě jdoucích; anebo jeho obsahem je činnost malého rozsahu ve zmíněném smyslu.

V projednávané věci není mezi účastníky řízení sporná skutečnost, že stěžovatel s některými zaměstnanci uzavíral dohody o pracovní činnosti na dobu kratší než sedm dnů po sobě jdoucích a že tak činil opakovaně v několika měsících za sebou, přičemž

započitatelný příjem přesahoval 400 Kč a nejednalo se proto o pracovní činnost malého rozsahu v uvedeném smyslu (§ 6 odst. 2 zákona č. 54/1956 Sb.). Spornou se tak jeví posouzení otázky, zda předmětné dohody o pracovní činnosti lze v daném případě považovat za zakládající nahodilé jednorázové zaměstnání či nikoliv.

Stěžovatel v tomto směru namítá, že zákon č. 54/1956 Sb. není nadřazen ostatním zákonům (zejména zákoníku práce a zákonu č. 589/1992 Sb.) a že žádný zákon nestanoví, za jaké zúčtovací období smí být dohody uzavírány.

K tomu je nutno uvést, že právní řád České republiky je založen na principu hierarchického uspořádání a na principu souladnosti (bezrozpornosti). Stěžovateli proto je možno v obecné rovině přisvědčit v tom smyslu, že žádný zákon (přírozeně vyjma zákonů ústavních) není ostatním zákonům v oblasti jednoduchého práva nadřazen. Předivo právních norem, utkané ze zákonů a podzákoných předpisů a reglementující společenské vztahy, tak představuje celistvý systém, jehož jednotlivé prvky je nutno vykládat podle obvyklých interpretačních metod.

Tak i v projednávané věci, jakkoliv zákon č. 54/1956 není nadřazen ostatním zákonům, je nutno při interpretaci předmětných právních otázek vycházet z toho, že úkolem orgánu aplikujícího právo je s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem rozhodované věci vyložit zákonnou dikci v souladu s jejím výslovným zněním a podle jejího smyslu a v kontextu celého právního řádu. Je proto nutno přisvědčit městskému soudu v tom směru, že legální termín „nahodilé jednorázové zaměstnání“ není právními předpisy definován a je tedy nutno jej teprve naplnit konkrétním obsahem interpretační a aplikační praxí. V projednávané věci správní orgány i městský soud dospěly k závěru, že v situaci, kdy se zaměstnání s určitou periodicitou opakuje a kdy příslušné smlouvy jsou uzavírány prakticky každý měsíc, je tím vyloučena jeho nahodilost a jednorázovost. Tento závěr považuje Nejvyšší správní soud za konformní s dikcí citovaných zákonných ustanovení a právní závěry městského soudu, obsažené v odůvodnění napadeného rozsudku, proto neshledal nezákonnými ve smyslu ustanovení § 103 odst.1 písm. a) s. ř. s.

Stěžovatel se dopouští omylu, když z obecné zásady „co není zakázáno, je dovoleno“ dovozuje, že nelze přičítat k jeho tíži skutečnost, že není výslovně upraveno, za jaké zúčtovací období smějí být dohody uzavírány. V projednávané věci totiž nebylo nikterak zpochybněno právo stěžovatele uzavírat se svými zaměstnanci krátkodobé dohody o pracovní činnosti podle jeho potřeb a žádný z příslušných orgánů netvrdil ani rozpor těchto dohod se zákoníkem práce, příp. se zákonem č. 589/1992 Sb. Základní otázkou, rozhodovanou v této věci, totiž nebyla oprávněnost uzavírání předmětných dohod, nýbrž povinnost platit pojistné za tyto zaměstnance. Tato povinnost vyplývá přímo ze zákona, jak bylo vyloženo výše (tzn. zásada „co není zakázáno, je povoleno“ byla respektována), a sporným se tak jevil toliko charakter zaměstnání vykonávaných těmito osobami, kdy Nejvyšší správní soud zastává právní názor, že prvek nahodilosti a jednorázovosti zaměstnání nelze spatřovat v okruhu osob, tuto činnost vykonávajících (jak nepřímo vyplývá z argumentace stěžovatele), nýbrž v samotné povaze tohoto zaměstnání, které v případě opakování již v konkrétních případech zjevně zmíněné rysy nahodilosti a jednorázovosti pozbývá.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.), a protože se v daném případě jednalo o věc nemocenského pojištění, nemá právo na náhradu nákladů řízení ani žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení (§ 60 odst. 2 s. ř. s.). Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. 9. 2004

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu